

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ДАЙДЖЕСТ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ ВИПУСК № 11 (23), ПРОГРАМА USAID «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»

Жовтень 2016

ЗМІСТ

Реалізовані заходи в рамках проекту	2
Моніторинг та адвокатування прав людини	2
Аналітична діяльність	6
Стратегічні справи	7
Безоплатна правова допомога	10
Просування прав людини та навчання в сфері їх захисту	11
Головні новини в сфері прав людини	15

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

РЕАЛІЗОВАНІ ЗАХОДИ В РАМКАХ ПРОЕКТУ

МОНІТОРИНГ ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Моніторинг виконання Національної стратегії в сфері прав людини

Українська Гельсінська спілка з прав людини (далі – УГСПЛ) спільно з Секретаріатом Уповноваженого Верховної ради України (ВРУ) з прав людини та в співпраці з громадськими організаціями та ініціативами продовжує роботу щодо постійного моніторингу виконання Національної стратегії у сфері прав людини. Нижче наведено події, які відбулись у жовтні:

- ✓ УГСПЛ почав складання альтернативного звіту з моніторингу за третій квартал 2016 року на основі [звітів органів влади](#) про виконання Національної стратегії (список буде доповнюватись).
- ✓ Резюме Звіту за результатами моніторингу імплементації Національної стратегії у сфері прав людини за I квартал 2016 року тепер доступне для завантаження українською та англійською мовами [за посиланням](#).
- ✓ 27 жовтня у Міністерстві охорони здоров'я і Міністерстві внутрішніх справ України відбулася [робоча зустріч](#) за участю декількох організацій ЛГБТ спрямування задля обговорення моніторингу виконання певних питань ЛГБТ, включених до Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини.

Нагадаємо, що діяльність УГСПЛ з розробки проекту Національної стратегії у сфері прав людини та Плану дій на її реалізацію, а також моніторингу їхнього виконання підтримується проектом Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Права людини в дії».

Презентація Центру документування порушень прав людини, підтриманого USAID

25 жовтня відбувся круглий стіл «Документування порушень прав людини під час збройного конфлікту та на тимчасово окупованій території України», основною метою якого було актуалізувати питання консолідації зусиль держави та громадського суспільства в напрямку створення національного механізму документування порушень прав людини в умовах збройного конфлікту. Захід, організований за сприяння Міністерства інформаційної політики України, зібрав як урядовців (представників Служби безпеки, Генеральної прокуратури, Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та ін.), народних депутатів, так й представники іноземного дипломатичного корпусу, а також експертів міжнародних та українських організацій. В ході обговорення відбулась офіційна презентація [Центру документування порушень прав людини, що підтримується USAID](#).

Документування воєнних злочинів та порушень прав людини є національним обов'язком – ось основна ідея, що була озвучена в ході дискусії. Щоб охарактеризувати захід загалом, нижче наведені декілька висловлювань головних спікерів, які описують ситуацію з порушенням прав людини в Україні в умовах збройного конфлікту, а також важливість документування злочинів задля встановлення справедливості та примирення як єдиного шляху до кращого майбутнього:

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

«Ми не можемо розраховувати на те, що коли скінчиться війна, то ми тоді займемось розслідуванням злочинів, які були вчинені під час військового конфлікту, бо докази зникають. Це властивість доказів. І це означає, що багато воєнних злочинців уникнуть відповідальності, багато жертв не отримають ані компенсації, ані навіть певної справедливості бачити злочинців засудженими», – зазначив Аркадій Бущенко, виконавчий директор УГСПЛ та керівник проекту USAID «Права людини в дії».

«Центр документування порушень прав людини може контролювати усі аспекти порушення українського законодавства в Криму», – зазначив народний депутат України, заступник голови Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин Георгій Логвинський.

«Ми активно співпрацюємо з офісом прокурора Міжнародного кримінального суду в Гаазі. Протягом цього тижня відбудеться чергова зустріч, під час якої ми обговорюватимемо просування і підготовку матеріалів для подачі їх до суду», – сказав заступник генерального прокурора Євгеній Єнін.

Звичайно, цей круглий стіл визвав неабиякий інтерес у громадськості та можновладців. Висвітлення заходу у ЗМІ можна знайти за наступними посиланнями: 112.ua, [UNIAN](http://UNIAN.com), [Ukrinform](http://Ukrinform.com), [UAZMI](http://UAZMI.com), Newsru.ua, Ukrainepravo.com, а також [відеозапис](#) з місця проведення. Повний опис події також знаходиться за [посиланням](#).

На додаток, надаємо до вашої уваги [інтерв'ю](#), надане сайту «Детектор медіа» координатором Центру документування Олексієм Бідою, у якому він пояснює повний спектр активностей, які впроваджує центр, його основні цілі та хто буде фінальним бенефіціаром результатів його роботи. Крім того, за [наступним посиланням](#) можна ознайомитись з експертним висновком з розслідування скоєних військових злочинів.

Правозахисна паспортизація областей

17-21 жовтня відбувся спільний з Офісом омбудсмана моніторинговий візит до м. Запоріжжя щодо дотримання прав людини в діяльності органів місцевого самоврядування (т.з. правова паспортизація областей)¹. Аналогічний візит було здійснено

¹ Ініціатива спрямована на розробку інструментарію оцінки усіх адміністративно-територіальних одиниць України (областей) щодо стану дотримання прав людини. Реалізується завдяки фінансовій підтримці проекту USAID «Права

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

31 жовтня – 4 листопада до м. Умані, Черкаська область. Також 5 жовтня відбулася [презентація](#) згаданої ініціативи у м. Тернополі.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Міжнародна адвокаційна діяльність УГСПЛ**

Український сайд-івент на осеній сесії ПАРЄ у Страсбурзі

УГСПЛ та її партнерська організація Регіональний центр з прав людини у співпраці з українською делегацією в ПАРЄ, Міжнародним фондом «Відродження» і Міжнародним партнерством з прав людини, 11 жовтня 2016 р. мали честь спільно організувати [сайд-івент на осеній сесії ПАРЄ у Страсбурзі](#) з питання окупованого Криму.

Українські правозахисники разом з народними депутатами М. Джемільєвим і Г. Логвинським та Архієпископом Сімферопольським і Кримським Владикою Климентом

Адвокаційна робота делегації була зосереджена на проблемах, з якими стикаються кримчани, а саме етнічні українці, кримські татари або особи із проукраїнською позицією, а також ув'язнені.

Окрім того, зі зверненням українських правозахисних організацій щодо пріоритетів у ході переговорів із врегулювання збройного конфлікту на Донбасі в рамках сесії ПАРЄ можна ознайомитися за посиланнями – [українською](#) та [англійською](#).

Поправки до Резолюції ПАРЄ щодо України

Поправки, підготовлені УГСПЛ спільно з Регіональним центром прав людини та Міжнародним фондом «Відродження», увійшли до резолюції ПАРЄ «Засоби правового захисту у випадках порушень прав людини на окупованих українських територіях, непідконтрольних українській владі» від 12 жовтня 2016 року. Документ включає три поправки до розділу 16.2² щодо дій РФ, спрямованих на захист прав людини, які мають бути застосовані на непідконтрольних Україні територіях.

Нижче наведено коментарі представника Регіонального центру прав людини Романа Мартиновського, який безпосередньо брав участь у розробці цих поправок:

людини в дії», проекту «Права людини понад усе» за підтримки Міністерства міжнародних справ Канади та проекту інституційного розвитку за підтримки Посольства Швеції в Україні.

² 16.2.5. Забезпечити необмежений доступ представників міжнародних організацій та консульських співробітників України до ув'язнених, етапованих з території, що перебуває не під українським контролем, до пенітенціарних установ на території РФ.

16.2.6. Перевести до України тих ув'язнених, хто висловить таке бажання, щоби вони могли провести залишок свого терміну ув'язнення на території, що контролюється українською владою.

16.2.7. Припинити практику перевезення з Криму до території РФ тих осіб, хто не має російського громадянства, в тому числі – ув'язнених.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

«Безумовно, це варто розглядати як успіх української делегації в ПАРС та всіх, хто був причетним до процесу підготовки і прийняття поправок, що увійшли в текст Резолюції в якості підпунктів 16.2.5-16.2.7. Проблема повернення наших громадян, які відбувають кримінальні покарання на території АР Крим в РФ, під юрисдикцію України відтепер буде в зоні пильної уваги Ради Європи.

Безперечно, відповідальність за виконання цих положень Резолюції лежить в першу чергу на владі РФ, однак, влада України не повинна вводити себе в оману на предмет того, що Резолюція накладає й на неї цілий ряд пов'язаних з цим обов'язків як політичного і дипломатичного, так і юридичного характеру».

Проект Резолюції англійською доступний за [посиланням](#), повний переклад на українську можна знайти [тут](#).

- **Моніторингові візити**

- ✓ 5-9 жовтня – моніторинговий візит до м. Дніпро для опитування свідків позасудової страти та осіб, що перебували в полоні³, для формування кейсу у Центрі стратегічних справ УГСПЛ.
- ✓ 10-16 жовтня – моніторинговий візит «Знищення природного навколишнього середовища в зоні АТО» до Станично-Луганського, Трьохізбенського районів Луганської області та Слов'янського району Донецької області⁴.
- ✓ 20-24 жовтня – моніторинговий візит до м. Львова, Радехіва та Червонограда (Львівська область) для опитування свідків що перебували в полоні для формування кейсу у Центрі стратегічних справ УГСПЛ та подальшого звернення до Міжнародного кримінального суду. Аналогічний візит відбувся 26-29 жовтня до м. Червоний Ліман (Луганська обл.)⁵.

- **Співпраця УГСПЛ і Міністерства внутрішніх справ України по проблемі торгівлі людьми**

7 жовтня УГСПЛ взяла участь у спільній [прес-конференції](#), присвяченій протидії торгівлі людьми між Україною та Росією. Українці за оголошеннями про роботу їдуть до Російської Федерації, де їх змушують працювати наркокур'єрами, а при спробі повернутись до України їх одразу ж заарештовує російська поліція. Правозахисники зазначають, що «цей бізнес» вже поставлений на потік: за неофіційними даними, наразі близько 2000 українців потрапили до рук злочинців, частина з них вже засуджена за торгівлю наркотиками та відбуває покарання, інші громадяни утримуються в російських СІЗО в очікуванні суду.

Після заходу відбулась низка зустрічей правозахисників з представниками МВС, та була оперативно zorganizована спеціальна слідча група для розслідування цієї справи.

³ За підтримки Посольства Швеції в Україні

⁴ За підтримки Міністерства міжнародних справ Канади

⁵ За підтримки Посольства Швеції в Україні

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- **Заходи в рамках ініціативи «Думайдан-2016: збереження зелених зон у містах і селищах»⁶**
 - ✓ УГСПЛ [звернулась](#) до голови Постійної комісії Київської міськради з питань екологічної політики Костянтина Ялового із проектом змін до законодавства.
 - ✓ [Фотовиставка «Думайдан-2016»](#) відкрилась у Києві; наступна відбудеться в Харкові, починаючи з 1 листопада та буде супроводжуватись експертним обговоренням поправок до екологічного законодавства. Наступні подібні виставки разом з обговореннями пройдуть у [Тернополі](#), Львові, Івано-Франківську, Одесі та знов у Києві.

Заплановані заходи

- Підготовка проміжних доповідей про виконання Заключних зауважень Комітету ООН із економічних, соціальних та культурних прав та Комітету ООН з прав людей з інвалідністю.
- Підготовка проміжного звіту про виконання Заключних зауважень Комітету ООН з прав дитини за результатами розгляду періодичної доповіді України про виконання Конвенції про права дитини.
- Підготовка тематичного звіту «Соціальні права внутрішньо переміщених осіб».

АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Прийом тез на конференцію «Пост-конфліктне правосуддя в Україні»

В рамках дослідження із застосування правосуддя перехідного періоду в Україні, що підтримується проектом USAID «Права людини в дії», 26-27 травня 2017 року в Києві УГСПЛ, Європейське товариство міжнародного права і Українська асоціація міжнародного права проведуть спільну міжнародну конференцію, присвячену пост-конфліктному правосуддю і відповідним стратегіям щодо забезпечення справедливості в контексті українського конфлікту. В заході візьмуть участь провідні міжнародні вчені, судді і адвокати. В ході конференції будуть розглянуті різні аспекти і моделі пост-конфліктного правосуддя та будуть визначені ключові елементи, які б найбільш відповідали ситуації в Україні. [Розпочато прийом тез](#) (посилання англійською), який триватиме **до 10 грудня 2016 р.**

Аналітичний звіт «Мій дім – чужа фортеця»

У жовтні проектом USAID «Права людини в дії» підготовлено [англомовну версію](#) аналітичного звіту «Мій дім – чужа фортеця: право власності в умовах збройного конфлікту на сході України». Нагадаємо, що українська версія також доступна за [посиланням](#).

⁶ «Думайдан» – це інноваційний щорічний проект УГСПЛ з метою експертного обговорення важливих тем у новому форматі із залученням різноманітних спеціалістів. Темою року обирається найбільш актуальне суспільне питання. Таким чином, у 2016 році п'ять НУО об'єднали свої зусилля навколо теми «збереження зелених зон у містах і селищах».

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- 5-10 жовтня – участь УГСПЛ у [засіданнях тематичних груп](#) з обговорення попереднього проекту Методології з виміру прогресу здійснення реформ у сфері юстиції в Україні.

- **Телемарафони, присвячені нагальним питанням щодо дотримання прав людини**

Останній, четвертий марафон, був присвячений питанню [компенсації за зруйноване житло](#) в зоні АТО. Ключові повідомлення, озвучені експертами з прав людини в рамках цього телемарафону, включали: компенсації за пошкоджене майно⁷; захист прав ВПО; моніторингові місії та ретельне документування порушень прав людини; спекуляції з нерухомістю на Донбасі і вилучення майна в районах, які не контролюються урядом.

Три попередні марафони включали обговорення не менш важливим тем, а саме: [становище вразливих груп населення](#); [правосуддя перехідного періоду в сучасному міжнародному праві, і як воно застосовуватиметься у контексті України](#); [культурна спадщина під загрозою зникнення](#).

- **Реформування сектору цивільної безпеки**

Олег Мартиненко, керівник аналітичного напрямку УГСПЛ, [надав коментарі](#) про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України (підписаної президентом Порошенко у березні 2016 р.). Загалом він розповів про те, якою може бути роль суспільства в процесі реформ, особливо в контексті впровадження правосуддя перехідного періоду.

Заплановані заходи

- Підготовка щорічної доповіді «Права людини в Україні – 2016»: УГСПЛ [запрошує](#) експертів взяти участь у підготовці зазначеного звіту.

СТРАТЕГІЧНІ СПРАВИ

Стратегічні судові провадження є одними з найпотужніших інструментів захисту прав людини: вони допомагають знаходити рішення для подолання структурних проблем, які можуть вплинути на цілу групу жертв або потенційних жертв, надихають людей до захисту своїх прав, допомагають працювати над засобами правового захисту і підвищенням судової компетенції в області застосування стандартів у сфері прав людини. У зв'язку з цим, проект USAID «Права людини в дії», серед інших, вирішує наступні завдання: підвищення потенціалу і поінформованості про діяльність Центру стратегічних справ (ЦСС) УГСПЛ в ході стратегічних проваджень, а також підтримка стратегічних справ на національному і міжнародному рівні.

⁷ Нагадаємо, що в травні 2016 року було презентовано [історію успіху](#) в рамках програми USAID «Права людини в дії» – прецедентну справу, яку мешканка Донецької області виграла в суді національного рівня, що призначив їй компенсацію від українського уряду за збитки, пов'язані з ушкодженою нерухомістю. Крім того, було розроблено [детальну інструкцію](#) для громадян щодо відстоювання своїх прав на фінансове відшкодування за майно, пошкоджене чи зруйноване під час подій в зоні АТО. Також проектом USAID видано тематичний [звіт про порушення прав власності](#) під час збройного конфлікту

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Загальна кількість стратегічних справ, підтриманих проектом, складає 125. Про найбільш яскраві історії успіху в рамках цих стратегічних справ ми будемо час від часу повідомляти у цьому розділі.

Інформаційна підтримка окремих справ має важливе значення для інформування громадськості про діяльність Центру та якнайшвидшого та ефективного вирішення структурних проблем в різних стратегічних провадженнях. УГСПЛ регулярно поширює інформацію про стратегічні справи для ЗМІ та широкої громадськості, в тому числі через спеціальний веб-сайт precedent.in.ua.

Стратегічні справи УГСПЛ

- **Жінка виграла суд та отримає компенсацію від уряду України**

Ще одна [історія успіху](#) ЦСС УГСПЛ – донецька пенсіонерка відсудила € 4000 компенсації через бездіяльність поліції та суду щодо визнання власників квартири.

«Ця справа фактично є прецедентом для України у сфері балансу інтересів поміж двома співвласниками житла. Фактично, якщо є суперечка поміж двома власниками, яка перетворюється на погрози та насильство, то державні органи мають втрутитись і не просто припинити це насильство, але вирішити питання по суті», – коментує Михайло Тарахкало, директор ЦСС.

- **Надіслано скаргу до Європейського суду з прав людини**

12 жовтня ЦСС УГСПЛ було надіслано до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) скаргу, яка стосувалась клопотання особи, засудженої до довічного позбавлення волі, про зарахування строку попереднього ув'язнення до строку відбування покарання на підставі ч. 5 ст. 72 Кримінального кодексу України у редакції так званого «Закону Савченка». Юристи ЦСС підняли перед Європейським судом питання порушення Україною в даній ситуації статей 3, 5, 13 та 14 Європейської Конвенції з прав людини, які гарантують заборону катування, а також права на свободу та особисту недоторканність, ефективний засіб правового захисту, заборону дискримінації. Як слідує з прецедентної практики ЄСПЛ, різниця у поводженні по відношенню до заявника, в порівнянні із особами, що відбувають строкове позбавлення волі, була дискримінаційною. Відсутність можливості застосувати до заявника ч. 5 ст. 72 Кримінального кодексу України так само як до інших ув'язнених, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, не є об'єктивним та розумно обґрунтованим.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Консолідація розробки реформ у сфері юстиції в Україні**

6 жовтня в рамках спільного проекту ЄС та Ради Європи «Консолідація розробки реформ у сфері юстиції в Україні» відбулось засідання тематичних груп з обговорення попереднього проекту Методології з виміру прогресу здійснення реформ у сфері юстиції в Україні. Представник УГСПЛ прийняв участь в обговоренні проекту в частині посилення гарантій здійснення адвокатської діяльності, забезпечення доступності безплатної правової допомоги та удосконалення процесуального забезпечення справедливості і права на захист під час кримінального провадження.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- **Правозахисники готові співпрацювати з державою задля звільнення та захисту прав військовополонених**

10 жовтня УГСПЛ спільно з Українським інститутом майбутнього [провели круглий стіл](#) «У пошуках правових механізмів запобігання безкарності під час конфлікту на Сході». Поміж іншим, під час дискусії було презентовано аналітичний звіт «Тотальна безкарність в зоні АТО», підготовлений експертами УГСПЛ та доступний [англійською](#) та [українською мовами](#).

Серед присутніх був заступник міністра з питань тимчасово окупованих територій України та ВПО Георгій Тука, який [висловив свою позицію](#) щодо можливого співробітництва.

- **Справа політв'язня Олега Сенцова**

Юрист ЦСС УГСПЛ надала [коментар](#) щодо відмови Росії видати українського політв'язня Олега Сенцова Україні у зв'язку з тим, що після анексії Криму він автоматично набув російського громадянства. Правозахисниця повідомила українському інформаційному виданню «Магнолія ТВ», що за російським законодавством Сенцов не матиме права відмовитися від нав'язаного громадянства, поки не відбуде увесь строк покарання.

- **УГСПЛ зустрілася з представниками Вищого спеціалізованого суду України**

19 жовтня провідні юристи УГСПЛ [мали змогу обговорити](#) певні питання застосування рішень Європейського суду з прав людини в українських реаліях. Зустріч відбулася в рамках співпраці Вищого спеціалізованого суду України з УГСПЛ та проведення дослідження відповідної практики національних судів на предмет релевантності застосування рішень ЄСПЛ.

- 28 жовтня Голова Правління УГСПЛ Олександр Павліченко, а також юристи УГСПЛ, [взяли участь](#) у зустрічі неурядових організацій з представниками Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду.

- **Подкасти з циклу «Правова Абетка»**

Усі бажаючі можуть ознайомитися з новими аудіо-подкастами, що були підготовлені УГСПЛ та оприлюднені у жовтні. Вони стосуються різної правової термінології в контексті різноманітних проваджень:

- ✓ [Подкаст # 2](#) (право на мирні зібрання); на додаток, коментарі експертів із зазначеної тематики можна знайти у наступній [публікації](#).
- ✓ [Подкаст # 3](#) (таємниця слідства: що від нас приховують?).
- ✓ [Подкаст # 4](#) (що таке апеляція?); додаткові коментарі з цього питання можна знайти у [наступній публікації](#).

- **Проект зі звільнення полонених УГСПЛ**

Продовжує свою роботу Проект зі звільнення полонених: на даний час підтримується близько двохсот справ постраждалих від подій на Сході України осіб. За жовтень від імені колишніх полонених було подано одну скаргу до ЄСПЛ, яка стосується порушення статей 2, 3, 5, 13 Європейської конвенції з прав людини.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- **УГСПЛ продовжує надавати допомогу особам, постраждалим внаслідок військових дій на сході країни**

На сьогоднішній день проведено роботу більш ніж з двомастами особами. За жовтень було подано шість скарг та вісім доповнень до ЄСПЛ.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

Мережа громадських приймалень УГСПЛ продовжує надання безоплатної правової допомоги (в т.ч. у формі виїзних засідань у віддалених районах), проведення інформаційно-просвітницьких заходів в сфері прав людини, а також документування злочинів серед категорій населення, які стали свідками порушень прав людини в окупованому Криму чи зоні проведення АТО.

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії» підтримує діяльність приймалень в м. Слов'янську, Торецьку, Маріуполі, Покровську та Кривому Розі.

Тренінги для юристів прав людини з покращення комунікаційних навичок

6-8 жовтня у Дніпрі та 20-22 жовтня у Львові проектом USAID «Права людини в дії» було організовано локальні тренінги «Комунікаційні навички при опитуванні та документуванні порушень прав людини та воєнних злочинів у зв'язку із військовим конфліктом на Сході України» для юристів громадських приймалень та документаторів УГСПЛ. Їх метою було вдосконалення комунікаційних навичок при співбесіді та документуванні порушень прав людини та воєнних злочинів для подальшої адвокатської та правозахисної діяльності. Отже, учасники змогли покращити свої навички з документування правопорушень, а також наданням безоплатної правової допомоги населенню. Разом з тим тренінги були присвячені особливостям спілкування з людьми, що мають травматичний досвід.

Ось які враження від заходу висловила одна з учасниць – Христина Ковцун, юристка Центру правових та політичних досліджень «СІМ» (Львів):

«Участь у тренінгу насправді була корисною для мене і, думаю, для кожного з учасників: як документаторів, так і юристів приймалень УГСПЛ. Нова, а також вже хоч і відома, але систематизована інформація щодо принципів побудови контактів при роботі зі свідками та жертвами порушень прав людини, дійсно допоможе краще комунікувати,

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

знайти підхід до часто важко психологічно травмованих людей. Прийоми розпізнавання неправдивих свідчень, увага до невербальних сигналів під час інтерв'ювання, навички активного слухання – це лише невеликий перелік корисних порад, отриманих учасниками».

Повну інформацію про заходи надано за наступними посиланнями – [ТУТ](#) і [ТУТ](#). Також УГСПЛ презентувала [методичне видання](#), розроблене експертами Харківської психологічної школи за підтримки проекту USAID «Права людини в дії» та присвячене питанням практичних навичок роботи з документування свідчень жертв збройного конфлікту на сході України.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Юридична допомога учасникам АТО потребує прогресивних змін**

Представники громадських приймалень УГСПЛ у Чернігові, Сумах, Черкасах та Рівному [взяли участь](#) у всеукраїнському заході з питань захисту прав учасників АТО, якій відбувся в Одесі 6-7 жовтня.

- **Успішна справа громадської приймальні УГСПЛ**

Юристи УГСПЛ з громадської приймальні у Луцьку [допомогли](#) жінці, яку комунальне підприємство змушувало платити за ненадані послуги.

ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ

Неформальна освіта прав людини та тренінги для різних цільових груп

Містечко USAID в Чернівцях

1 жовтня за участю представників освітнього напрямку УГСПЛ презентовано проект USAID «Права людини в дії» на інформаційному заході «Містечко USAID» в Чернівцях. Так, було організовано майданчик «Права людини в дії», на якому діяв інформаційний пункт «Що ти знаєш про правозахисників». Отже усі бажаючі мали змогу отримати інформацію щодо діяльності УГСПЛ, її правових приймалень, а також місцевої організації-члена УГСПЛ.

Організатори Містечка заохочували всіх бажаючих брати участь у так званій «лотереї», суть якої полягала у тому, щоб обійти якомога більше палаток (так званих «станцій») різних організацій/проектів, які були представлені під час заходу. Щоб виграти призи у лотереї, потрібно було отримати відмітку у карточці учасника від кожної зі станцій, у якій побував учасник лотереї. Для отримання бажаного штампу від станції УГСПЛ потрібно було відповісти на запитання анкети, яка стосувалась прав людини.

Також УГСПЛ було організовано бібліотеку питань дотримання прав людини під час гуманітарної кризи. Отже, усі бажаючі змогли отримати цікаву для них літературу.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Підлітків-відвідувачів більше цікавили гра «Борці за права» та дитяча гра «Намалюй права дитини». Під час роботи майданчика близько 60 дітей та підлітків прийняли участь в інтерактивному спілкуванні; також слід зазначити, що батьки з великим зацікавленням допомагали дітям. Крім того, мешканці отримали консультації з питань реалізації права на освіту для дітей з окупованих територій та особливості вступу до закладів вищої освіти для внутрішньо переміщених осіб. Було проведено понад 70 консультацій, які стосувалися проблем ВПО та осіб, постраждалих під час АТО.

Загалом, даний захід дозволив презентувати досягнення проекту USAID «Права людини в дії» та поширити інформацію про напрямки діяльності УГСПЛ та Всеукраїнської освітньої програми «Розуміємо права людини» (РПЛ).

Освітня мандрівна виставка «Кожен має право знати свої права»

В жовтні освітня мандрівна виставка «Кожен має право знати свої права» завітала до міст Чернівці та Черкаси в рамках всеукраїнського туру, організованого програмою USAID «Права людини в дії», яку впроваджується УГСПЛ в рамках Програми РПЛ⁸. Матеріали виставки дають можливість привертати увагу широкого кола людей до проблем, пов'язаних з правами людини, мобілізувати місцеві громади, впливати на офіційну освіту. Також її особливістю є те, що екскурсії по виставці проводять молоді гіді – учні та учениці старших класів середньої школи та студенти, які пройшли спеціальне навчання за принципом «рівний-рівному».

Отже, перед початком роботи виставки 6-7 жовтня в Чернівцях та 13-14 жовтня в Черкасах пройшли семінари-тренінги по підготовці гідів. Учасниками семінарів стали учні місцевих шкіл Черкас та Чернівців, які мали можливість ознайомитися з моделлю мандрівної виставки, як методичним інструментом навчання правам людини.

Відвідувачі пересувної експозиції – в більшості учнівська та студентська молодь – мали змогу ознайомитися з 25 стендами, що розповідають про походження прав людини, людську гідність, основні ознаки прав людини, заборону дискримінації, критерії правомірності обмежень прав людини, демократію, правову державу та зміст стандартів окремих прав та свобод.

⁸ Виставка була розроблена у 2011 році громадською організацією «MART» з Чернігова (організація-член УГСПЛ) за підтримки Міжнародного фонду «Відродження», як один із кроків впровадження системного підходу до навчання правам людини.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Більшість відвідувачів звертали увагу на те, що ніколи раніше не задумувалися про права людини, як про права що належать їм безпосередньо. Для них права людини лишались чимось далеким, а виставка дала їм змогу співвіднести ці права з правами, що належать людині незалежно від віку, стану здоров'я, кольору шкіри, матеріального становища. *Переглянути експозицію можна [за цим посиланням](#).*

Оголошено конкурс на підтримку освітніх заходів для випускників програми «Розуміємо права людини»

Проект USAID «Права людини в дії» оголошує [конкурс](#) для громадських організацій: переможці отримають грошову підтримку для проведення освітніх заходів з прав людини.

Його метою є підвищення громадянської активності в сфері захисту прав людини та громадських інтересів, а також створення умов для продовження навчання випускників програми РПЛ через практичні дії. Учасниками можуть стати українські громадські організації та ініціативи, в яких хоча б один представник є випускником навчальних заходів програми «Розуміємо права людини».

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Проект «Школа – територія прав людини» набирає обертів**

З 29 вересня по 2 жовтня на базі Освітньому дому прав людини-Чернігів (ОДПЛ-Чернігів) відбувся тренінг для п'яти команд, які стали першими учасниками [проекту «Школа – територія прав людини»](#). Команди навчальних закладів, які складались з адміністраторів, педагогів, психологів та представників батьківської громади, протягом п'яти днів набували знань щодо прав людини та їх реалізації в освітньому просторі, обмінювались думками й досвідом щодо можливостей впровадження набутих знань і умінь в «рідних» навчальних закладах.

- **Продовжується реалізація міжнародного миротворчого проекту «Молоді голоси за мир»⁹**

Мета проекту – підготовка молодих активістів з України та Росії до самостійної реалізації спільних ініціатив, спрямованих на діалог та взаєморозуміння між молоддю двох країн з подальшим залученням більш широкого кола українців та росіян до конструктивного діалогу та взаємодії. Так, протягом жовтня відбулась низка заходів в його рамках:

- ✓ 7 жовтня – кінопоказ документального фільму «Reunion», під час якого було організовано онлайн дискусію між українськими та російськими активістами.
- ✓ 17-21 жовтня в Одесі пройшла третя зустріч учасників проекту, під час якої було обговорено результати розроблених та впроваджених миротворчих ініціатив, зміни, які відбулись в українсько-російських відносинах, а також події, які стались в світі та їх вплив на ситуацію.
- ✓ *Діалогова акція «Спільна кухня»:*

⁹ Проект адмініструє ОДПЛ-Чернігів за підтримки ОБСЄ, Бюро з демократичних інститутів і прав людини, УГСПЛ, Міжнародного молодіжного правозахисного руху і Будинку прав людини-Воронеж та Норвезького Гельсінського комітету.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

19 жовтня в Одесі відбулась діалогова миротворча акція за участі активістів, педагогів, громадських діячів та правозахисників з України та Росії, а також активних переселенців з Донбасу та Криму.

Мета акції – сприяти налагодженню діалогу через безпосередній контакт між людьми з країн та регіонів, що знаходяться у стані збройного конфлікту

- **Семінар для громадських активістів «Громадянське суспільство в дії задля вирішення гуманітарної кризи в Україні»¹⁰**

Захід було проведено 26-30 жовтня на базі Освітнього дому прав людини-Чернігів за участі юристів, журналістів та представників місцевої влади з різних регіонів України. Учасники презентували свої напрацювання щодо моніторингу дотримання прав людини на місцевому рівні, на основі якого було розроблено серію мережевих інформаційних заходів та адвокаційні кампанії, що будуть реалізовуватись впродовж 2016-2017 років.

- **Продовжується робота над міжнародним онлайн курсом з прав людини**

У жовтні відбувся запис відео лекцій з 2 та 3 модулю онлайн курсу «Розуміємо права людини». Очікується, що робота над курсом буде завершена у 2016 році, та вже за декілька місяців велика кількість активістів, правозахисників, юристів та просто зацікавлених осіб зможе взяти участь у ньому.

- **УГСПЛ провела дводенний семінар «Що треба знати юристу для ефективної роботи з Європейською конвенцією з прав людини»**

Семінар був проведений в Києві 30 та 31 жовтня за участі міжнародних експертів, які сфокусували увагу учасників на практичних аспектах роботи із зазначеною Конвенцією. Семінар є промоційним заходом навчального курсу «Адвокати прав людини», який буде незабаром анонсовано УГСПЛ разом з партнерами. *Більше інформації – за [посиланням](#).*

- **XIII Мандрівний фестиваль Docudays UA, підтриманий УГСПЛ**

У жовтні відомий Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини Docudays UA [стартував](#) в українське турне. Протягом трьох місяців документальні фільми, які покликані донести інформацію про права людини на прикладі реальних історій, побачать мешканці понад 250 міст і містечок України.

- **WARSCAPE. Новий конкурс для документалістів**

¹⁰ За підтримки Національного фонду підтримки демократії (NED).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

26 жовтня Міжнародний фестиваль документального кіно Docudays UA та делегація Міжнародного комітету Червоного Хреста в Україні [презентували](#) на кінофестивалі «Молодість» новий конкурс проектів документальних фільмів із призовим фондом у 5000 доларів США.

- **УГСПЛ відзначає 40 річницю з дня створення Української Громадської Групи сприяння виконанню Гельсінських угод**

Статтю, що описує історичні моменти створення гельсінського правозахисного руху в Україні, можна знайти за цим [посиланням](#).

ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

«Екологічна революція»

4 жовтня ВРУ [проголосувала](#) одразу 3 законопроекти, які надалі регламентуватимуть екологічні стосунки між громадськістю, бізнесом та державою: № 2009 а-д «Про оцінку впливу на довкілля», № 3259 «Про стратегічну екологічну оцінку» та № 3603 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом».

«Ці закони – це перші кроки у забезпеченні екологічної безпеки як частини національної безпеки. Вони збалансовують інтереси довкілля, бізнесу і громадянського суспільства. Це ті закони, які допоможуть нам перетворитися з «двієчників» у низці екологічних конвенцій, міжнародних угод, де ми під санкціями, виконати умови низки комітетів з дотримання екологічних конвенцій і стати «відмінниками» – зауважила виконавчий директор міжнародної благодійної організації «Екологія. Право. Людина» Олена Кравченко.

Українських політв'язнів Карпюка та Клиха залишають за ґратами

26 жовтня у Верховному суді Російської Федерації [закінчився розгляд](#) апеляції на вирок двом громадянам України – Миколі Карпюку та Станіславу Клиху. В апеляційній скарзі захисники кажуть про те, що Карпюк давав свідчення під тортурами, були допущені процесуальні порушення, а також не було допущено важливих свідків, які могли б дати свідчення, що виправдовують Карпюка. Однак, апеляція була відхилена.

Обрання нового члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

На виконання нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів», згідно з яким до 30 жовтня 2016 року мають бути призначені додаткові члени Вищої кваліфікаційної комісії

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

суддів України¹¹, Уповноваженим ВР України з прав людини [було прийнято рішення про проведення публічного конкурсу](#). З цією метою було утворено конкурсну комісію, до складу якої увійшли представники правозахисних організацій та громадянського суспільства (зокрема, два представники від УГСПЛ). Таким чином [був обраний](#) новий член [Вищої кваліфікаційної комісії суддів України](#) за квотою омбудсмена.

ПАРЄ прийняла дві резолюції по Україні

12 жовтня на засіданні Парламентської асамблеї Ради Європи [були прийняті](#) дві резолюції щодо України. Резолюції прийняли із запропонованими правками (зокрема, назву одного з документів змінили з «Політичні наслідки кризи в Україні» на «Політичні наслідки російської агресії в Україні»).

Україна досягла всіх найважливіших згадувань у двох резолюціях, а саме: продовження санкцій проти РФ до відновлення повного суверенітету України, засудження незаконних виборів в Криму та заборони Меджлісу кримськотатарського народу, відмову від закликів прийняти РФ в Асамблею незважаючи ні на що, звільнення в'язнів.

Росію не переобрали до нового комітету Ради ООН з прав людини

Російська Федерація [не домоглася](#) переобрання за підсумками голосування в ООН за кандидата від Східної групи на найближчі два роки. Раніше Human Rights Watch та інші правозахисні організації [закликали не допустити Росію](#) до Ради ООН з прав людини.

Українці подали до ЄСПЛ 2000 індивідуальних скарг проти Росії

За словами міністра юстиції України Павла Петренка *«громадяни України подали до Європейського суду з прав людини вже понад 2000 індивідуальних скарг проти Росії»*. Міністр нагадав, що в рамках системи безкоштовної правової допомоги було прийнято рішення «про створення великого проекту, який допоміг би українським громадянам подавати індивідуальні скарги проти російського агресора».

Кабінет міністрів України направив до Верховної Ради проект закону про протидію насильству в сім'ї

Законопроектом регулюється впровадження гарячої лінії для жертв домашнього насильства, створення притулків, де ці жертви можуть переховуватись. Віце-прем'єр з питань соціальної політики Павло Розенко заявив, що робота над документом була дуже складною і тривала півтора року. За його словами, у 2015 році було зафіксовано 103 тисячі звернень з приводу насильства у сім'ї, з них біля 90 тисяч – від жінок. Він вважає, що це лише невелика частина того, що насправді існує в суспільстві. *Деталі за [посиланням](#).*

¹¹ Вища кваліфікаційна комісія суддів України – постійно діючий орган в системі судоустрою України, відповідальний за формування суддівського корпусу, переведення суддів, забезпечення їх належного кваліфікаційного рівня, застосування дисциплінарної відповідальності суддів.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Цей Дайджест розсилається раз на місяць електронною поштою з метою інформування про діяльність УГСПЛ, а також інші актуальні питання зі сфери прав людини в Україні.

Для його отримання треба заповнити [цю коротку форму](#).

Також кожен бажаючий у будь-який може ознайомитися з українською та англійською версіями цього Дайджесту на сайті УГСПЛ www.helsinki.org.ua або на нашій сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/Uqspl/?fref=ts>.

Цій дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Американський народ, через USAID, надає економічну та гуманітарну допомогу по всьому світу понад 50 років. В Україні допомога USAID надається у таких сферах як: економічний розвиток, демократія та управління, охорона здоров'я і соціальний сектор. Починаючи з 1992 р., Агентство США з міжнародного розвитку надало Україні технічну та гуманітарну допомогу на суму 1,8 мільярда доларів. Детальнішу інформацію про програми USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті USAID <http://ukraine.usaid.gov> та сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Українська Гельсінська спілка з прав людини

вул. Фролівська 3/34, Київ, Україна

тел.: 044 485 17 92, факс: 044 425 99 24

Електронна пошта: arkadiy.bushchenko@helsinki.org.ua, olga.chueva@helsinki.org.ua

Веб-сайт: <http://helsinki.org.ua/>